

Standpunt Furia

Abortus – tijd voor duidelijkheid

In april 1990 werd abortus in België gedeeltelijk gelegaliseerd. Bijna 30 jaar later blijkt dit onderwerp nog steeds een heet hangijzer. Discussies over het optrekken van de termijn waarbinnen een abortus uitgevoerd mag worden, overschaduwden de geleefde ervaringen van vrouwen en weerspiegelen de taboesfeer die rond het thema hangt. Nu er een nieuw wetsvoorstel op tafel ligt, is het niet alleen tijd om juridisch klaarheid te scheppen: abortus uit het strafrecht is al lang een belangrijke eis van Furia. Het is ook een gelegenheid om lacunes weg te werken en de bespreekbaarheid van abortus te verhogen.

Nieuw wetsvoorstel – van het kastje naar de muur

De abortuswet uit 1990 werd op 15 oktober 2018 vervangen. Deze nieuwe wet trad op 8 november 2018 in werking. De decriminalisering van abortus stond hierbij centraal. Abortus wordt nu niet langer beschouwd als “een misdrijf tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid”. Daarnaast zijn ook de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- ❑ Vrouwen moeten **niet langer aangeven dat ze zich in een noodsituatie bevinden** om een abortus te laten uitvoeren.
- ❑ Het staat artsen vrij om medewerking aan een abortus te weigeren maar ze moeten vrouwen nu wel **verplicht de contactgegevens verschaffen van andere artsen**, centra voor zwangerschapsafbreking of ziekenhuisdiensten.
- ❑ **De verplichte bedenktijd van 6 dagen blijft bestaan maar vervalt als er dringende medische redenen zijn om de abortus te versnellen.** In praktijk maakt dit een verlenging van de termijn waarbinnen abortus kan met één week mogelijk.
- ❑ Ook de **personen die een vrouw de toegang proberen ontzeggen tot een abortusinstelling kunnen nu gestraft worden.** De gevangenisstraffen kunnen oplopen van drie maanden tot een jaar en de geldboetes variëren van 100 tot 500 euro.

Aan de termijn en bestraffing verandert evenwel bitter weinig. De uitvoering van een abortus blijft enkel mogelijk tot voor het einde van de twaalfde week na bevruchting. Op het niet naleven van het wettelijke kader staan nog altijd boetes en gevangenisstraffen. Abortus staat dan wel niet meer in het Strafwetboek; het is dus nog steeds strafbaar buiten het wettelijke kader. De wetswijziging van oktober 2018 is op die manier een gemiste kans om belangrijke andere lacunes weg te werken en blijft dan ook vooral symbolisch.

Op initiatief van de paars-groene partijen SP.A/PS, Open VLD/MR en Groen/Ecolo, aangevuld met PVDA en DéFI, kwam er daarom een nieuw wetsvoorstel op tafel. Dat voorstel werd eind december 2019 goedgekeurd door de Kamercommissie Justitie, maar wacht nu nog op plenaire goedkeuring. Het omvat de volgende veranderingen:

- ☒ Abortus moet **volledig uit de strafwet** gehaald worden. Alle specifieke strafmaatregelen moeten geschrapt.
- ☒ De periode waarbinnen een abortus mogelijk is, moet opgetrokken worden **van 12 weken naar 18 weken**. Jaarlijks trekken er namelijk bijna 500 vrouwen naar het buitenland, vooral Nederland, om daar een abortus te laten uitvoeren. Zij komen vaak pas (te) laat te weten dat ze zwanger zijn en moeten noodgedwongen naar het buitenland trekken voor een legale abortus. In Nederland is abortus bijvoorbeeld mogelijk tot 24 weken na de bevruchting.
- ☒ De verplichte **reflectietijd** van 6 dagen moet verminderd worden naar **48 uur**. Veel vrouwen ervaren die 6 dagen als een psychologische lijdensweg omdat zij vaak al een beslissing genomen hebben op het moment dat zij een abortuscentrum contacteren. Vrouwen die langer bedenktijd nodig hebben, krijgen hier natuurlijk wel nog steeds de mogelijkheid toe.

De Kamercommissie Justitie gaf dan wel haar fiat, toch zijn verschillende partijen – waaronder CD&V, N.VA en het Vlaams Belang – nog steeds tegen het nieuwe wetsvoorstel gekant. Zij stuurden het voorstel daarom naar de Raad van State om advies in te winnen. Begin maart 2020 kwam er groen licht. De bezwarende partijen eisen nu wel dat gevoelige ethische onderwerpen eerst op de federale onderhandelingstafel komen en niet meteen in het parlement.

Furia – zelfbeschikking en voorlichting

Furia schaart zich achter het nieuwe wetsvoorstel omtrent de versoepeling van de abortusprocedure maar blijft erop hameren dat er nog een te grote taboesfeer hangt rond abortus. Het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen en de specifieke contexten waarin zij zich bevinden worden te vaak over het hoofd gezien in debatten over eventuele termijnverlenging. Uiteindelijk moet abortus beschouwd worden als een normale medische ingreep binnen het kader van preventieve gezondheidszorg, waarbij keuzevrijheid centraal staat. Dan pas zal er sprake zijn van sociale erkenning.

Daarnaast is een gedegen voorlichting ook van belang. Volgens de Nationale Evaluatiecommissie Zwangerschapsafbreking is het niet (of verkeerdelijk) gebruiken van anticonceptie de voornaamste factor die leidt tot ongewenste zwangerschappen en bijgevolg abortus. Daarom moet ingezet worden op een doorgedreven voorlichting, zowel in scholen als daarbuiten. Het brede publiek moet zich ook op een eenvoudige manier kunnen informeren over abortus.

Voorlichting werkt. Volgens de evaluatiecommissie is het aantal abortussen in ons land de laatste vijf jaar met 10% gedaald – hoofdzakelijk bij vrouwen tot 24 jaar. Dit is het gevolg van de maatregel die ervoor zorgt dat vrouwen tot 21 jaar de pil gratis kunnen verkrijgen. In april 2020 wordt die leeftijd zelfs opgetrokken tot 25 jaar. Daarnaast wordt ook de morning-after pil gratis voor alle vrouwen, ongeacht hun leeftijd. Experts binnen de evaluatiecommissie pleiten ervoor om nog verder te gaan en anticonceptie gratis te maken tot 35 jaar omdat de gemiddelde leeftijd waarop een abortus uitgevoerd wordt 28,5 jaar is. Dit zou over alle vormen van anticonceptie moeten gaan, waaronder het (vrouwen)condoom.

Internationaal – noodzaak van solidariteit

Abortus blijft ook internationaal een taboe. We moeten met lede ogen aanzien hoe steeds meer landen terugkomen op verworven abortusrechten. Een algemene verrechtsing van het politieke spectrum zorgt ervoor dat in landen zoals Polen, de Verenigde Staten en Brazilië de abortuswetgevingen verstrengd worden. Wereldwijd sterven er zo jaarlijks tienduizenden vrouwen die zich genoodzaakt zien om op de meest mensonterende en onveilige manieren een illegale abortus te laten uitvoeren.

Maar vrouwen laten die terugdraaiingen van de wet niet zomaar aan zich voorbijgaan. Zo kwamen Poolse vrouwen in 2016 massaal de straat op en in 2018 opnieuw. In Slowakije werd eind 2019 dan weer een wet weggestemd die vrouwen die een abortus overwogen zou verplichten om een echografie te laten nemen van de foetus. Het grootste succes kwam er echter in Ierland, waar het achtste amendement uit de grondwet werd weggestemd. Dat amendement stelde dat de moeder en het ongeboren kind gelijk recht op leven hadden. Sinds januari 2019 is het nu mogelijk om een abortus te laten uitvoeren tot de 12e week van de zwangerschap.

Toch blijft de teneur negatief. Eind 2019 nog stemde het Poolse parlement bijvoorbeeld een wet die het promoten van seksuele voorlichting onder de 15 jaar strafbaar maakt. Jongeren informatie onzeggen zal juist leiden tot meer ongewenste zwangerschappen én discriminatie. Reproductieve rechten van vrouwen hangen ook nauw samen met LGBTQ-rechten. Zo voerden heel wat Poolse gemeenten LGBTQ-vrije zones in waarmee ze heteroseksuele relaties als enige standaard promoten. Furia roept op tot solidariteit met activisten in de betrokken landen om de toegang tot abortus veilig te stellen, om fondsen voor reproductieve gezondheid vrij te maken en vooral om een intersectionele bril op te zetten. Conservatieve opvattingen dat het kerngezin - bestaande uit een man, een vrouw en kinderen - de hoeksteen vormt van de maatschappij staan een intersectionele visie namelijk in de weg en houden machtsstructuren in stand. De reproductieve rechten van vrouwen zijn géén geïsoleerde zaak en gaan over veel meer dan het 'recht op leven'. De vele specifieke contexten waarin vrouwen zich bevinden als ze een abortus overwegen vallen niet in te passen binnen strikte denkkaders.